

ПРВА КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА РЕВИЗИЈУ СТАТУТА МЕЂУНАРОДНОГ КРИВИЧНОГ СУДА¹

Апстракт: У Кампали је 2010. године одржана прва ревизиона конференција која је разматрала амандмане на Римски статут и бавила се оценом дотадашњег рада Међународног кривичног суда. Конференција је усвојила амандмане о агресији и проширењу листе ратних злочина у немеђународним оружаним сукобима, док амандман о измени чл. 124 Статута није прихваћен. Приликом разматрања рада Међународног кривичног суда, идентификовани су главни проблеми са којима се ова институција среће и предложени су начини за њихово превазилажење.

Кључне речи: Римски статут, Међународни кривични суд, ревизиона конференција у Кампали, агресија, чл. 8 и 124 Римског статута.

I УВОД

Вишедеценијски напори за оснивање сталног међународног кривичног суда уродили су плодом 1998. године, када је на конференцији у Риму усвојен Статут Међународног кривичног суда (у даљем тексту „Статут“ или „Римски статут“). Након депоновања шездесетог инструмента о ратификацији (приступању), Статут је ступио на снагу 2002. године,² што је омогућило почетак рада Међународног кривичног суда (у даљем тексту „Суд“ или „МКС“). Као и сваки други међународни уговор, Римски статут представља компромис који су државе тешком муком постигле. Не желећи да брзи захтеви за ревизијом наруше постигнуто јединство, онемогућено је подношење било каквих амандмана у седмогодишњем периоду након ступања Статута на снагу. Међутим, истовремено свесне и његових недостатака, државе уговорнице су предвиделе одржавање

1 Рад представља резултат истраживања на пројекту „Заштита људских и мањинских права у европском правном простору“, бр. 179046, који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

2 Статут има 119 држава уговорница, међу којима је и Република Србија.

ревизионе конференције на којој би се размотрили евентуални амандмани на Статут. Чланом 123 је предвиђено да ће таква конференција бити сазвана седам година након ступања Статута на снагу. У складу са тим, генерални секретар УН је, на основу одлуке Скупштине држава уговорница, сазвао конференцију за ревизију Статута, која је одржана у Кампали (Уганда), од 31. маја до 11. јуна 2010. године.

На конференцији је било присутно 87 делегација држава уговорница Римског статута, доста делегација из држава које нису стране уговорнице (у својству посматрача), као и представници многих међународних владиних и невладиних организација.³ Конференција у Кампали је разматрала поднете предлоге за ревизију Статута, али се бавила и оценом рада МКС и предлозима за његово унапређење.

II АМАНДМАНИ НА СТАТУТ

Конференција у Кампали је, на предлог Скупштине држава уговорница, разматрала три амандмана. Први се односио на дефинисање агресије и одређивање услова за остваривање надлежности МКС у погледу тог злочина, други се тицао увођења нових ратних злочина у чл. 8 Статута, док је трећим амандманом предложена измена чл. 124 Статута како би се државама онемогућило привремено искључење надлежности Суда за ратне злочине.

1. Агресија

Питање агресије је изазвало крупне несугласице међу учесницима конференције у Риму, што је резултирало већим бројем предлога за њено регулисање.⁴ Коначно решење унето у Римски статут представља компромис, на основу кога је Суд добио надлежност за злочин агресије, али је остваривање те надлежности одложено до усвајања дефиниције агресије и утврђивања услова под којима ће се та надлежност остаривати (чл. 5, ст. 2).

У циљу испуњења задатка из чл. 5(2) Статута, државе уговорнице су 2003. године оформиле Специјалну радну групу за злочин агресије.⁵ Током вишегодишњег рада ово тело је постигло потпуни консензус око дефиниције агресије, док је у погледу остваривања надлежности МКС над тим злочином остало доста нерешених питања, која су била изражена кроз бројне алтернативе

---

³ На конференцији је учествовало око 4600 представника држава и међународних организација.

⁴ Више о тим предлозима видети: Небојша Раичевић: Стварна надлежност Међународног кривичног суда, Страни правни живот, бр. 1-2/2005, стр. 323.

⁵ Official Records, Assembly of States Parties to the Rome Statute of the International Criminal Court, First session (first and second resumptions), ICC-ASP/1/3/Add.1, para 37.

у усвојеном тексту. Специјална радна група је свој извештај проследила 2009. године Скупштини држава уговорница Римског статута.

Тај извештај је био полазна основа за расправу на ревизионој конференцији у Кампали.⁶ Након вишедневног рада државе су усвојиле Резолуцију о злочину агресије,⁷ која садржи амандмане посвећене дефиницији агресије (чл. 8bis) и условима за остваривање надлежности МКС над тим злочином (чл. 15bis и 15ter). Поред тога, на конференцији су усвојени и амандмани на Елементе злочина⁸ везани за нови чл. 8bis,⁹ као и Објашњење усвојених амандмана о агресији.¹⁰

1.1. Дефиниција агресије

Као што је већ речено, дефиницију агресије је сачинила Специјална радна група за злочин агресије, и она је на конференцији у Кампали прихваћена без икаквих измена. Предложена дефиниција је усвојена без већих тешкоћа, и уграђена је у нови чл. 8bis, који носи наслов „Злочин агресије“.

Члан 8bis је подељен у два става. Први сав дефинише индивидуално кривично понашање (злочин агресије), док други наводи понашања држава која се сматрају актом агресије. Злочин агресије представља кажњиво понашање појединаца, док акт агресије представља понашање државе којим она крши правила међународног права. Наравно, подразумева се да без државног акта агресије нема ни злочина агресије, а самим тим ни личне кривичне одговорности. Другим речима, државни акт агресије је предуслов за постојање кривичне одговорности појединаца. Треба рећи да агресија као акт државе не представља *actus reus* злочина агресије, већ *actus reus* тог злочина чине акти појединаца који доводе до противправне употребе силе од стране државе (планирање, припремање, започињање или извршење агресије)¹¹.

6 На конференцији се тим питањем бавила Радна група за злочин агресије.

7 Official Records, Review Conference of the Rome Statute of the International Criminal Court, RC/11 (у даљем тексту „Official Records, RC/11“), Resolution RC/Res.6, The Crime of aggression.

8 Усвајање Елемената злочина је предвиђено чл. 9 Римског статута. Они детаљније регулишу кривична дела дефинисана у Римском статуту, и њихова је сврха да „помогну Суду у тумачењу и примени чл. 6, 7. и 8. Статута“. Нацрт тог документа је сачинила Припремна комисија за Међународни кривични суд, а коначно га је усвојила Скупштина држава уговорница на свом првом заседању 9. септембра 2002. године. Елементи злочина, као и његове измене, не подлежу ратификацији.

9 Official Records, RC/11, Resolution RC/Res.6, Annex II, Amendments to the Elements of Crimes.

10 Official Records, RC/11, Resolution RC/Res.6, Annex III, Understandings regarding the amendments to the Rome Statute of the International Criminal Court on the crime of aggression.

11 Constantine Antonopoulos: Whatever Happened to Crimes against Peace?, Journal of Conflict and Security Law, vol. 6, no. 1, 2001, p. 61.

Према чл. 8bis, ст. 1, злочин агресије обухвата „планирање, припремање, започињање или извршење, од стране особе у позицији да ефикасно врши контролу или да усмерава политичке или војне акције државе, акта агресије који, по свом карактеру, тежини и обиму представља очигледно кршење Повеље Уједињених нација.“ У овој одредби се могу приметити два значајна ограничења, од којих се прво тиче круга лица која могу доћи у ситуацију да кривично одговарају (ограничење *ratione personae*), а друго сужава одговорност на само неке случајеве агресије (ограничење *ratione materiae*).

У дефиницији злочина агресије полази се од тога да њега могу извршити само највиши функционери, јер једино они могу ефикасно контролисати или усмеравати политичке или војне акције држава.¹² У суштини, то и јесте тачно, мада остаје отворено питање да ли се под круг тих лица могу подвести верске вође или крупни финансијски моћници. Када је у питању друго ограничење, цитирани ст. 1 садржи праг који треба бити задовољен да би постојало кривично дело агресије. Он тражи да постоји „очигледна“ (енг. *manifest*) повреда Повеље УН,¹³ чиме одступа од одредби чл. 2(4) Повеље. Тиме је Суд у неким ситуацијама онемогућен да спроводи кривични поступак, иако према чл. 2(4) Повеље постоји агресија. На овај начин само јасни случајеви агресије потпадају под домашај чл. 8bis.¹⁴ Чини се умесним поставити питање да ли постоје случајеви агресије који нису довољно опасни да би се МКС њима бавио. Тешко ко ће се сложити, осим агресора и њима блиских савезника, да постоје примери безазлених агресија чије починиоце не треба кривично гонити.

Ст. 2 под актом агресије означава „употребу оружане силе од стране државе против суверенитета, територијалног интегритета или политичке независности друге државе, или која је на било који други начин противна одредбама Повеље Уједињених нација“. За разлику од злочина агресије из ст. 1, за постојања акта агресије не постоји никакав праг који повреда мора задовољити.¹⁵ Након општег одређења акта агресије, наводе се и њени појавни облици, који су у потпуности

---

12 Зато се ово кривично дело назива и „злочин руководиоца“ (енг. *leadership crime*); Robert Heinsch: *The Crime of Aggression After Kampala: Success or Burden for the Future?*, *Goettingen Journal of International Law*, vol. 2, no. 2, 2010, p. 721.

13 Поставља се питање када ће постојати „очигледна“ повреда Повеље. У амандманима на Елементе злочина једино је речено да израз „очигледна“ представља објективну квалификацију. У документу који даје појашњење усвојених амандмана стоји да приликом оцене да ли постоји „очигледна“ повреда у обзир морају узети „карактер, тежина и размере“ повреде у питању.

14 Laura Marschner-Isabelle Olma: *The First Review Conference of the International Criminal Court*, *Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik*, no. 9/2010, p. 532.

15 David Scheffer: *The Complex Crime of Aggression under the Rome Statute*, *Leiden Journal of International Law*, vol. 23, no. 4, 2010, p. 898.

преузети из Резолуције Генералне скупштине УН бр. 3314¹⁶ из 1974. године.¹⁷ Треба истаћи да је за постојање кривичне одговорности нужно да се државни акт агресије заиста деси. Чак и ако је лице предузело неке кажњиве радње (планирање или припремање агресије), неће постојати његова одговорност уколико агресија не буде извршена.

Поред амандмана на Статут који се тичу агресије, на конференцији у Кампали усвојени су и амандмани на Елементе злочина везани за чл. 8bis, којима се прецизира дефиниција агресије и објашњавају услови за постојање личне кривичне одговорности. Осим тога, и један део Објашњења усвојених амандмана о агресији посвећен је дефиницији агресије (параграфи 6 и 7).

1.2. Остваривање надлежности

Остваривања надлежности МКС над злочином агресије регулисано је у два члана. Први од њих уређује остваривање надлежности код поступка који се покреће на иницијативу држава уговорница или самог тужиоца - *proprio motu* (чл. 15bis), док се други односи на остваривање надлежности код поступка покренутог на иницијативу Савета безбедности у складу са главом VII Повеље УН (чл. 15ter).

Разматрање остваривања надлежности МКС над злочином агресије на конференцији је изазвало бурну и дуготрајну расправу. Том приликом на површину су избила два крупна проблема. Први се тичао ступања на снагу усвојених амандмана, а други је био везан за однос МКС и Савета безбедности УН. За разумевање надлежности МКС у погледу злочина агресије, поред ова два проблема, треба разјаснити и које све државе потпадају под ту надлежност.

Када је у питању ступање амандмана на снагу, на конференцији су доминирала два схватања. Једни су сматрали да, пошто се ради о амандманима

16 Резолуција је дала дефиницију агресије, и то као акта државе, али није предвидела никакву одговорност за субјекте који су је извршили (ни за државу, ни за појединце).

17 Ради се о следећим актима: а) инвазија или напад оружаних снага једне државе на територију друге, војна окупација, макар и привремена, која произађе из такве инвазије или напада, или анексија територије или дела територије друге државе извршена употребом оружане силе; б) бомбардовање, или коришћење било ког оружја, од стране једне државе против територије друге државе; в) блокада лука или обале једне државе извршена оружаним снагама друге државе; г) напад оружаних снага једне државе на копнене, поморске или ваздухопловне снаге, или на поморску и ваздушну флоту друге државе; д) употреба оружаних снага једне државе које бораве на територији друге државе на основу споразума, противно одредбама тог споразума или продужетак њиховог присуства на тој територији после истека споразума; е) поступак једне државе која допушта да њена територија коју је ставила на располагање другој држави ова искористи за извршење агресије против треће државе; е) упућивање, од стране или у име неке државе, оружаних банди, група, нерегуларних бораца или плаћеника, да против друге државе врше оружане акције толико озбиљне да се могу изједначити са напред наведеним актима, или суштинска умешаност у те радње.

на чл. 5, треба применити чл. 121(5) Статута, као *lex specialis*, према којем “сваки амандман на чл. 5, 6, 7 и 8 овог Статута, за државе уговорнице које су прихватиле амандман, ступа на снагу годину дана након депоновања њихових инструмената ратификације или прихватања“. Други су, пак, тврдили да ови амандмани нису амандмани на чл. 5, те треба применити *lex generalis* за ступање амандмана на снагу садржан у чл. 121(4) Статута који захтева да 7/8 држава уговорница ратификује усвојен амандман како би он ступио на снагу. Оно што је још важно, након испуњења услова из чл. 121(4), амандман ступа на снагу за све уговорнице, с тим што држава која није прихватила амандман може одмах иступити из Статута. Из приказа ова два правила јасно се види да избор процедуре суштински одређује каснији статус држава које не ратификују амандмане.

На пленарном заседању ревизионе конференције државе су се коначно определиле за процедуру предвиђену чл. 121(5) Статута.¹⁸ Поред тога, и сами амандмани садрже неке додатне услове за њихово ступање на снагу и активирање надлежности МКС над злочином агресије.

Обједињавањем релевантних правила из чл. 121(5) и из самих амандмана, добија се листа услова који морају бити испуњени да би МКС могао остваривати надлежност над злочином агресије. У питању су следећи услови: а) ратификација амандмана од стране 30 држава уговорница;¹⁹ б) да од тридесете ратификације протекне година дана; и в) да државе уговорнице донесу одлуку о почетку остваривања надлежности Суда над злочином агресије, с тим што та одлука ни у ком случају не може бити донета пре 1. јануара 2017. године.²⁰ Ова одлука о активирању надлежности се доноси већином која се тражи за усвајање било ког другог амандмана на Статут, а то је најмање 2/3 већина.²¹ Из овога се види да МКС ни у ком случају не може судити за агресију пре 1. јануара 2017. године. Уколико се не оствари потребан број ратификација или не буде донета одлука о активирању надлежности, МКС неће моћи да суди за агресију, тако да ће сав труд из Кампале бити сведен на усвајање уговорне дефиниције агресије.

Уређење односа МКС и Савета безбедности инволвира крупне политичке интересе држава, нарочито оних великих. На конференцији у Кампали сталне чланице Савета безбедности су се залагале да тај орган има пресудну улогу код утврђивања постојања акта агресије, док су остале државе инсистирале да МКС буде независан код оцене да ли неки акт представља агресију. Приликом

---

18 Више о предлозима и дилемама видети: Astrid Reisinger Coracini: The International Criminal Court's Exercise of Jurisdiction Over the Crime of Aggression – at Last ... in Reach ... Over Some, Goettingen Journal of International Law, vol. 2, no. 2, 2010, pp. 765-769.

19 То је упола блаже у односу на услов за ступање Статута на снагу, где је захтевана ратификација од стране 60 држава.

20 Ова три услова су идентичана код оба члана (15bis и 15ter).

21 Чл. 121(3) Статута.

утврђивања односа ова два органа, амандмани из Кампале садрже различита решења зависно од тога да ли се кривични поступак иницира захтевом Савета безбедности, или се покреће на иницијативу самог тужиоца односно држава уговорница.

Када тужилац покреће поступак за злочин агресије по захтеву Савета безбедности (чл. 15*ter*),²² он је потпуно слободан у свом даљем деловању и није му потребно никакво додатно овлашћење Савета безбедности. Дакле, у погледу односа МКС и Савета безбедности, за злочин агресије важе она иста правила из Римског статута која важе и за друге злочине (геноцид, злочини против човечности и ратни злочини). Треба рећи да чл. 15*ter* не захтева од Савета безбедности да претходно утврди постојање акта агресије, па да тек онда подесе Суду захтев за покретање кривичног поступка. Савет безбедности може то и учинити, али та његова квалификација није предуслов за оствривање надлежности МКС за злочин агресије.²³

У другом случају, када се поступак иницира захтевом државе или се покреће по службеној дужности (чл. 15*bis*),²⁴ ситуација је сложенија. Када жели да отпочне истрагу, тужилац прво мора проверити да ли је Савет безбедности у тој ситуацији утврдио постојање акта агресије. Уколико је Савет безбедности то учинио, тужилац може отпочети истрагу. Међутим, уколико Савет безбедности ту ситуацију није оквалификовао као агресију, а то не учини ни у року од 6 месеци након обраћања тужиоца, истрага може отпочети само уколико Одељење за претходни поступак²⁵ то одобри. Дакле, чак и када Савет безбедности неку ситуацију није оквалификовао као агресију, МКС, уз наведени услов, може спровести кривични поступак и осудити починиоце.²⁶

У циљу очувања независности МКС, и чл. 15*ter*²⁷ и чл. 15*bis*²⁸ прописују да утврђивање постојања акта агресије од стране неког другог органа нема никаквог утицаја на одлучивање Суда. Дакле, чињеница да је Савет безбедности утврдио

22 Овај поступак своје правно утемељење има у чл. 13(б) Римског статута.

23 Astrid Reisinger Coracini: *op. cit.*, pp. 786-787.

24 Овај поступак своје правно утемељење има у чл. 13(а) и (ц) Римског статута

25 Према чл. 39 Статута, ово одељење се састоји од најмање шест судија. У кривичним поступцима за сва друга кривична дела тражи се само одлука Већа за претходни поступак, а не читавог Одељења.

26 Тиме амандман не уздиже утврђивање акта агресије од стране Савета безбедности (или неки други његов акт) на ниво *conditio sine qua non* за отпочињање кривичног гоњења за злочин агресије. Niels Blokker-Claus Kress: A Consensus Agreement on the Crime of Aggression: Impressions from Kampala, *Leiden Journal of International Law*, vol. 23, no. 4, 2010, p. 893.

27 Став 4.

28 Став 9.

постојање акта агресије, не обавезује МКС на било какво поступање.²⁹ Може се десити да Савет безбедности неки акт државе окарактерише као агресију, а да МКС закључи супротно и не предузме никакво кривично гоњење.

На крају треба подсетити и на чл. 16 Римског статута који Савету безбедности даје право да одложи истрагу или кривично гоњење пред МКС за било које кривично дело из Статута, укључујући сада и агресију. Према наведеном члану, Савет безбедности то одлагање може извршити на 12 месеци, уз могућност да одлагање понови неограничен број пута.³⁰

Као што је већ речено, треће питање које треба разјаснити у вези са остваривањем надлежности МКС за злочин агресије јесте круг држава у погледу којих се та надлежност остварује. Када се разматра тај проблем, такође, треба направити разлику између поступка из чл. 15*ter* и поступка из чл. 15*bis*.

Уколико се ради о чл. 15*ter*, Савет безбедности може пред Судом иницирати кривични поступак за злочин агресије који је проистекао из акта агресије било које државе. Дакле, у овој ситуацији кривични поступак се може водити за акт агресије извршен од биле које државе, како уговорнице Статута тако и неугворнице. Код ове процедуре државе немају никакву могућност искључења надлежности Суда за злочин агресије.

Када је у питању поступак који се покреће *proprio motu* или по захтеву уговорница (чл. 15*bis*), ситуација је доста сложенија. Надлежност МКС у овом случају, најпре, зависи од тога да ли је нека држава уговорница Римског статута или то није, а потом ако је уговорница, од њеног односа према амандманима и могућности оптирања из чл. 15*bis* ст. 4.

Државе које нису уговорнице Римског статута апсолутно су искључене из надлежности МКС коју он има сходно чл. 15*bis*.³¹ То значи да Суд неће моћи да суди ни за један злочин агресије почињен на територији државе неугворнице, нити од стране њених држављана. То је сасвим различито у односу на остала три злочина (геноцид, злочини против човечности и ратни злочини). Код њих МКС може судити и уколико су извршени од стране држављана неугворнице, под условом да су извршени на територији земље уговорнице, а исто тако, може судити и за злочине извршене на територији неугворница, уколико су извршени од лица која имају држављанство неке од уговорница.

Положај држава уговорница, као што је речено, зависи од тога да ли је нека уговорница ратификовала амандмане, као и од њеног односа према могућности оптирања из члана 15*bis*. Међутим, чак и када су ти чиниоци познати, због недовољне јасноће неких одредби усвојених у Кампали (чл. 15*bis*,

---

²⁹ То могу да буди и неки други међународни органи (Међународни суд правде, Генерална скупштина).

³⁰ Више о домашају чл. 16 Статута видети: William A. Schabas: *An Introduction to the International Criminal Court*, Cambridge, 2004, pp. 82-85.

³¹ Чл. 15*bis*, ст. 5.

ст. 4 и параграф 1 Резолуције RC/Res.6) тумачених заједно са одредбама чл. 12 и 121(5) Статута, остаје дилема које све државе уговорнице потпадају под надлежност МКС за злочин агресије.

Чл. 12 установљава аутоматску надлежност МКС за кривична дела побројана у чл. 5, уколико су она извршена на територији државе уговорнице или од стране њених држављана. Према чл. 121(5), амандмани који ступају на снагу сходно процедури садржаној у њему везују само државе уговорнице Статута које те амандмане ратификују. Чл. 15*bis*, ст. 4 предвиђа да „Суд може, у складу са чл. 12, остваривати надлежност над злочином агресије, који потиче из акта агресије извршеног од стране државе уговорнице, осим ако је та држава уговорница претходно путем декларације поднете Секретаријату изјавила да она не прихвата такву надлежност“ (*opt-out* клаузула), док се у параграфу 1 Резолуције RC/Res.6 истиче да „свака држава уговорница може поднети изјаву поменути у чл. 5*bis* пре ратификације или прихватања“ амандмана.

Полазећи од различитог тумачења ових одредби, у доктрини се могу уочити два основна схватања по питању круга држава уговорница које потпадају под надлежност МКС за злочин агресије.

Према првом схватању, које наглашава значај чл. 12 Статута и одредби чл. 15*bis*, ст. 4 и параграфа 1 Резолуције RC/Res.6, тврди да су државе уговорнице још приликом ратификације Римског статута прихватиле надлежност МКС за злочин агресије.³² Код овог схватања се полази од тога да чл. 12 установљава аутоматску или инхерентну надлежност МКС за сва кривична дела поменути у чл. 5 Статута, укључујући и агресију.³³ Дакле, постоји претпоставка да МКС има надлежност за злочин агресије над свим државама уговорницама и она ће почети да се реализује чим се испуне услови за објективно ступање амандмана на снагу и буде донета активирајућа одлука. Када буде депоновано 30 инструмената о ратификацији амандмана и донета одлука 2/3 уговорница о активирању надлежности МКС, све државе уговорнице Римског статута ће аутоматски потпасти под надлежност МКС за злочин агресије. Држава уговорница која то не жели, може дати посебну изјаву предвиђену у чл. 15*bis* (4) и онемогућити да МКС над њоме остварује надлежност за злочин агресије произашао из акта

32 Постоји већи број интернационалиста који подржавају ово схватање: Claus Kreß-Leonie von Holtzendorff: The Kampala Compromise on the Crime of Aggression, *Journal of International Criminal Justice*, vol. 8, no. 5, 2010, p. 1213; Hans-Peter Kaul: Kampala June 2010 – A First Review of the ICC Review Conference, *Goettingen Journal of International Law*, vol. 2, no. 2, 2010, p. 665; Rogers S. Clark: Amendments to the Rome Statute of the International Criminal Court Considered at the first Review Conference on the Court, Kampala, 31 May-11 June 2010, *Goettingen Journal of International Law*, vol. 2, no. 2, 2010, p. 704; Astrid Reisinger Coracini: *op. cit.*, pp. 773-774; William A. Schabas: The Kampala Review Conference: A Brief Assessment, posted 17 June 2010, <http://humanrightsdoctorate.blogspot.com/2010/06/kampala-review-conference-brief.html>, 25. 09. 2011;

33 Astrid Reisinger Coracini: *op. cit.*, pp.773-774.

агресије такве државе.³⁴ Међутим, и у тој ситуацији, МКС задржава надлежност за злочин агресије произашао из акта агресије извршеног против такве државе.³⁵

Према другом схватању, које се заснива на стриктном придржавању текста садржаног у чл. 121(5),³⁶ државе уговорнице које не ратификују амандмане апсолутно су изузете од надлежности МКС за злочин агресије.³⁷ Суд може остваривати надлежност за злочин агресије само над државама које су ратификовале амандмане из Кампале, из чега даље следи да Суд не може спроводити поступак за злочине извршене на територији држава уговорница које нису ратификовале амандмане или од стране њихових држављана. Дакле, овде постоји претпоставка да МКС нема надлежност за злочин агресије над државама уговорницама, а уколико оне желе да му такву надлежност признају учиниће то изричитим пристанком израженим кроз акт ратификације амандмана. На тај начин државама уговорницама се даје могућност укључујућег оптирања (енг. *opt-in*), где од њихове воље зависи да ли ће прећутно и даље остати изван

---

34 Код овог схватања се полази од претпоставке да МКС има надлежност за злочин агресије у односу на све државе уговорнице и да се „ћутањем“ оне саглашавају са таквом надлежношћу, а уколико то не желе, онда морају поднети изјаву из чл. 15*bis* (4).

35 Уколико се прихвати ово прво схватање, МКС ће имати надлежност у следећим ситуацијама: а) када држава уговорница која је ратификовала амандмане извршила акт агресије против државе уговорнице која је, исто тако, ратификовала амандмане; б) када држава уговорница која је ратификовала амандмане изврши акт агресије против државе уговорнице која није ратификовала амандмане; в) када држава уговорница која је ратификовала амандмане изврши акт агресије против државе уговорнице која је прихватила *opt-out* клаузулу; г) када држава уговорница која није ратификовала амандмане изврши акт агресије против државе уговорнице која је ратификовала амандмане; д) када држава уговорница која није ратификовала амандмане изврши акт агресије против државе уговорнице која је прихватила *opt-out* клаузулу; е) када држава уговорница која није ратификовала амандмане изврши акт агресије против државе уговорнице која, исто тако, није ратификовала амандмане. Иако прихватају шире схватање о дејству усвојених амандмана, неки писци искључују ову последњу опцију из надлежности МКС, јер постоји ни једна од две јурисдикцион евезе из чл. 12 Статута; Astrid Reisinger Coracini: *op. cit.*, pp. 773-774;

36 Ово схватање више одговара чл. 40(4) и 30 (4б) Бечке конвенције о уговорном праву. Чл. 40(4) предвиђа да страна уговорница вишестраног уговора не може бити обавезна ни једном каснијом изменом тог уговора док она ту измену не прихвати, а чл. 30 (4б) прописује да у случају када обе државе уговорнице не прихвате измене, између њих остаје на снази првобитан текст уговора. Додуше, треба имати у виду да су ова правила Бечке конвенције диспозитивног карактера, те да сам уговор може предвидети и другачија правила.

37 Тиме су у поступку из чл. 15*bis* оне у потпуности изједначене са државама које нису уговорнице Римског статута. Ово схватање заступају: Robert Heinsch: *op. cit.*, pp. 738-740; Robert L. Manson; Identifying the Rough Edges of the Kampala Compromise, *Criminal Law Forum*, vol. 21, no. 3-4, 2010, pp. 423-432; Beth Van Schaack: The Aggression Amendments: Points of Consensus and Dissension, Working Papers - Paper 16, 2011, pp. 3-4, <http://digitalcommons.law.scu.edu/working/16>, 15. 10. 2011; Kevin Jon Heller: Opt-Ins and Opt-Outs, posted 21 June 2010, <http://opiniojuris.org/2010/06/21/opt-ins-and-opt-outs/>, 25. 10. 2011;

надлежности Суда за злочин агресије, или ће, пак, ратификацијом амандмана такву надлежност прихватити.

Код овог схватања, државе уговорнице немају разлог да дају изјаву из чл. 15bis (4) пре него што ратификују амандмане, јер оне пре тога и не потпадају под надлежност Суда за злочин агресије. Дакле, у овој ситуацији државе прво користе укључујуће оптирање, а затим, уколико желе да искључе надлежност МКС, прибегавају искључујућем оптирању (*opt-out*).³⁸ На прво поглед, овакво понашање држава, где ратификацијом прво прихватају надлежност МКС, па је потом давањем изјаве из чл. 15bis (4) искључују, не делује рационално. Ипак, може се пронаћи *ratio* таквог понашања. Уколико држава уговорница не ратификује амандмане, МКС неће уопште имати надлежност над том државом у погледу злочина агресије, било да се она појављује у улози агресора или жртве. Међутим, уколико уговорница ратификује амандмане, па поднесе наведену изјаву,³⁹ надлежност Суда се искључује само за злочине проистекле из акта агресије где је та држава агресор, али не и за акте агресије где је она жртва.⁴⁰

И за једно и за друго схватање постоје аргументи за и против. Треба очекивати да појашњењу домаћаја усвојених амандмана допринесу државе уговорнице, својим ставовима приликом ратификације амандмана и давања изјава из чл. 15bis (4). Није искључено да питање домаћаја усвојених амандмана буде предмет разматрања на неком од будућих заседања Скупштине држава уговорница Римског статута. Срећом, МКС не може остваривати надлежност над злочином агресије пре 1. јануара 207. године, тако да до тада треба очекивати да се разјасни које све државе потпадају под ту његову надлежност.

2. Остале измене Римског статута

Поред амандмана о агресији, било је и других предлога за измену Статута. На осмом заседању Скупштине држава уговорница изнети су следећи предлози: проширење ратних злочина и на употребу још неких врста оружја (чл. 8),⁴¹

³⁸ Код овог сценарија одређени проблем ствара одредба из Резолуције RC/Res.6 која предвиђа да изјаву из чл. 15bis (4) државе могу поднети „пре“ ратификације или прихватања амандмана.

³⁹ За још неке разлоге таквог понашања видети: Beth Van Schaack: *op. cit.*, p. 3.

⁴⁰ Уколико се прихвати ово друго схватање, Суд ће имати надлежност за злочин агресије само у две ситуације: а) када држава која је ратификовала амандмане изврши агресију против држава која је, исто тако, ратификовала амандмане, а ни једна од њих није прихватила *opt-out* клаузулу, и б) када држава која је ратификовала амандмане изврши агресију против државе која је ратификовала амандман а потом прихватила *opt-out* клаузулу.

⁴¹ Осим Белгије, предлог за измену чл. 8 поднео је и Мексико. Он је захтевао да се ратним злочиним у међународним оружаним сукобима прогласи употреба нуклеарног оружја или претња да ће нуклеарно оружје бити употребљено. Мексико је утемељење за свој предлог нашао у резолуцији Генералне скупштине 1653 (XVI), бројним уговорима о ограничењима

брисање или модификовање чл. 124, проширење надлежности Суда на још нека кривична дела (чл. 5),⁴² јачање сарадње држава и Суда у погледу издржавања изречених казни затвора (чл. 103),⁴³ измена овлашћења Савета безбедности у погледу одлагања кривичне истраге и гоњења (чл. 16).⁴⁴

Међутим, од свих тих предлога, само су два доспела на дневни ред конференције у Кампали.⁴⁵ Први је био белгијски предлог за проширење чл. 8 инкриминацијом употребе појединих оружја у немеђународним оружаним сукобима, а други је био амандман на чл. 124.⁴⁶ Белгијски предлог је усвојен као амандман, док у погледу другог предлога није постигнута сагласност, тако да је чл. 124 остао непромењен.

нуклеарног оружја, саветодавном мишљењу Међународног суда правде, па и неким одредбама самог Римског статута; Official Records, Assembly of States Parties to the Rome Statute of the International Criminal Court, Eighth session, ICC-ASP/8/20 (у даљем тексту „Official Records, ICC-ASP/8/20“), Anex II (Report of the Working Group on the Review Conference), Appendix II.

42 Постојала су и два предлога за проширење стварне надлежности МКС увођењем потпуно нових кривичних дела. Холандија је предлагала да се у надлежност Суда укључи кривично дело тероризма. Она је истичала да су због неспособности или неспремности држава многа дела тероризма остала некажњена. С обзиром да још увек не постоји општеприхваћена дефиниција тероризма, Холандија је предложила да се прихвати модел који је у Риму примењен код агресије – да се Суду одмах призна надлежност за дело тероризма, а да се примена те надлежности одложи до усвајања његове дефиниције; Official Records, ICC-ASP/8/20, Anex II (Report of the Working Group on the Review Conference), Appendix III. Тринидад и Тобаго и Белизе су сматрали да надлежност Суда треба проширити и на трговину наркотицима. Ове две државе су истичале да трговина наркотицима угрожава мир, правни поредак и безбедност држава, и да многе земље немају потребне капацитете да се супроставе том проблему. У таковој ситуацији комплементарна улога МКС би дошла до пуног изражаја; Official Records, ICC-ASP/8/20, Anex II (Report of the Working Group on the Review Conference), Appendix IV. Може се видети да предлоге за проширење надлежности МКС на још нека кривична дела дају, углавном, мале државе, којима одговара постојање неке међународне институције којој би такве случајеве могле проследити и спречити да, услед немоћи домаћих органа, крупни злочинци остану некажњени; Rogers S. Clark: *op. cit.*, p. 711.

43 Полазећи од лоших искустава међународних *ad hoc* кривичних трибунала у вези са прихватањем лица која треба да издржавају затворске казне, Норвешка је иницирала измену чл. 103, како би МКС предупредио такву ситуацију; Official Records, ICC-ASP/8/20, Anex II (Report of the Working Group on the Review Conference), Appendix V.

44 Јужноафричка Република је у име афричких држава предложила измену чл. 16 Статута како би се државама омогућило да од Савета безбедности, а под одређеним условима и Генералне скупштине, затраже одлагање кривичне истраге или гоњења; *Ibid.*, Appendix VI.

45 На ревизионој конференцији тим питањима се бавила Радна група за остале амандмане.

46 Белгијски предлог је доспео на дневни ред конференције услед снажне подршке осталих држава, а други услед одредбе о његовом аутоматском стављању на дневни ред ревизионе конференције.

2.1. Члан 8 Статута

Римски статут је у чл. 8 предвидео широку листу ратних злочина како у међународним, тако и у немеђународним оружаним сукобима. Међу ратне злочине извршене у међународним оружаним сукобима сврстана су четири дела везана за употребу одређених врста оружја.⁴⁷ Насупрот томе, чл. 8 не познаје ни једну инкриминацију која се односи на употребу оружја у немеђународним оружаним сукобима.

Желећи да макар делимично уклони разлику између ратних злочина у међународним и немеђународним оружаним сукобима, белгијска делегација је на осмом заседању Ступштине држава уговорница предложила измену чл. 8 Статута. Својим амандманом је предложила да листа ратних злочина у немеђународним оружаним сукобима буде проширена са још три кривична дела: а) коришћење отрова и средстава која у себи садрже отровне супстанце; б) коришћење загушљивих, отровних или других гасова, као и свих сличних течности, материја или направа; в) коришћење муниције која се лако распрскава у људском телу, као што су меци са чврстом кошуљицом која не покрива у потпуности зрно метка или је зрно покривено али има засеке.⁴⁸ Увиђајући да овај амандман наилази на одобравање већег броја држава, Белгија је билатералним контактима успела да придобије још 18 држава које су подржале њен амандман. При томе, подршка је добијена од држава из свих региона света, чиме се настојало показати да амандман није само „европска ствар“, већ питање од универзалног значаја.⁴⁹

47 У чл. 8(2)б предвиђена су следеће злочине те врсте: (xvii) коришћење отрова и средстава која у себи садрже отровне супстанце; (xviii) коришћење загушљивих, отровних или других гасова, као и свих сличних течности, материја или направа; (xix) коришћење муниције која се лако распрскава у људском телу, као што су меци са чврстом кошуљицом која не покрива у потпуности зрно метка или је зрно покривено али има засеке; (xx) коришћење оружја, пројектила, материјала ... који су такве природе да могу проузроковати сувишне повреде или непотребне патње или по својој природи делују без разликовања кршећи међународно право оружаних сукоба, под условом да су таква оружја, пројектили, материјали ... потпуно забрањени и укључени у анекс овог Статута амандманом, у складу са одговарајућим одредбама прецизираним у члановима 121. и 123. Статута.

48 Белгија је на осмој Скупштини држава уговорница Статута поднела још два амандмана. Првим је предложила да се ратним злочинима прогласи употреба биолошког и хемијског оружја, као и антиперсоналних мина како у међународним, тако и у немеђународним оружаним сукобима, док је други амандман садржао предлог да се ратним злочинима у међународним и немеђународним оружаним сукобима прогласе употреба оружја чији се фрагменти не могу открити рентгенским зрацима и употреба ослепљујућих ласера. Свесна да ова два амандмана не уживају довољну подршку, Белгија је од њих одустала; Official Records, ICC-ASP/8/20, Anex II (Report of the Working Group on the Review Conference), Appendix I.

49 Amal Alamuddin-Philippa Webb: Expanding Jurisdiction over War Crimes under Article 8 of the ICC Statute, *Journal of International Criminal Justice*, vol. 8, no. 5, 2010, p. 1223.

Приликом образлагања предлога, белгијски представник је на конференцији у Кампали истакао да три предложена кривична дела нису нека нова кривична дела изван надлежности Суда, те да се амандманом не тражи проширење домашаја постојећих кривичних дела већ само проширење надлежности Суда.⁵⁰ Како би показао да предложене инкриминације имају неспорно утемељење у важећем међународном праву, предлагач је истакао да забрана наведених оружја представљају обичајна правила.⁵¹ У Радној групи државе су највише дискутовале о забрани муниције која се лако распрскава, настојећи да појасне да се та забрана не односи на операције за спровођење закона (енг. *law enforcement operations*).

На пленарном заседању поводом измене чл. 8, за разлику од агресије, готово да није било дискусије. Амандман на чл. 8 је усвојен консензусом⁵² и он представља прву измену Римског статута. Усвојена резолуција о измени чл. 8 предвиђа да се три нова ратна злочина у немеђународним оружаним сукобима, онако како их је Белгија предложила, укључе у ст. 2(e) Статута, као нови подставови (xiii), (xiv) и (xv).

Поред амандмана на чл. 8 Римског статута, Резолуција RC/Res.5 садржи и допуну Елемената злочина, која се односи на три новоуведена кривична дела. Та допуна, заправо, представља преузети део Елемената злочина који се односи на ове инкриминације у међународним оружаним сукобима, уз потребна терминолошка прилагођавања.

Као што је већ речено, највећу пажњу је изазвала инкриминација употребе муниције која се лако распрскава у људском телу (дум-дум муниција). Државе нису оспоравале забрану у оружаним сукобима, али су се противиле њеној забрани у акцијама за спровођење закона, као што је спречавање антитерористичких напада, спашавање талаца, супростављање пиратима или пљачкашима. Код тих акција коришћење распрскавајуће муниције је целисходно јер се избегава страдање угрожених или недужних лица. Због техничких карактеристика ове муниције, не може доћи до рикошетирања зрна, нити до повреде других лица након пробијања циљане мете.

Сам текст усвојених амандмана не садржи никакве експлицитне изузетке у погледу овог злочина, али друге околности јасно указују да се инкриминација распрскавајуће муниције не односи на акције за спровођење закона. Најпре, да би неки злочин потпадао под домашај чл. 8 Римског статута он мора бити повезан са оружаним сукобом. Уколико нема оружаног сукоба, нема ни ратног злочина. Допуна Елемената злочина то недвосмислено потврђује предвиђајући да употреба дум-дум муниције „мора бити предузета у контексту немеђународног

---

50 Official Records, RC/11, Annex IV, Report of the Working Group on other amendments, para. 4.

51 Ibid., para. 5.

52 Official Records, RC/11, Resolution RC/Res.5, Amendments to article 8 of the Rome Statute.

оружаног сукоба и бити са њим повезана⁵³. Поред тога, Резолуција RC/Res.5 подсећа на неведену одредбу Елемената злочина, наглашавајући да та одредба „потврђује искључење ситуација за спровођење закона из надлежности Суда“.⁵⁴

Постоји једна специфичност ратног злочина употребе дум-дум муниције, која сужава одговорност и у ситуацијама када је она употребљена у немеђународним оружаним сукобима. За разлику од коришћења отрова и загушљивих гасова, за постојање кривичног дела употребе дум-дум муниције тражи се посебан психички елемент (*mens rea*). Сходно Елементима злочина, за постојање овог злочина неопходно је да извршилац буде „свестан да је природа метка таква да ће његова употреба непотребно повећати патње или повреде“.⁵⁵ Дакле, за постојање кривичног дела није довољна употреба дум-дум метака, већ је потребно да извршилац има свест о томе да ће употреба такве муниције довести до повећања патњи и повреда.⁵⁶

И код амандмана на чл. 8 Статута постојала је дилема које правило применити за његово ступање на снагу. У циљу примене јединственог решења, радна група која се бавила овим амандманом желела је да сачека решење тог проблема код амандмана о агресији. Међутим, пошто је било очигледно да ће се расправа у Радној групи за злочин агресије прилично одужити, одлучено је да амандман на чл. 8 буде подвргнут процедури из чл. 121(5) Статута.⁵⁷

Међутим, иако је код амандмана о агресији и амандмана о употреби забрањених оружја примењен чл. 121(5), ипак, услови и процедура за њихово ступање на снагу нису сасвим исти. За разлику од амандмана о агресији, код ступања на снагу амандмана на чл. 8 не тражи се критичан број ратификација,⁵⁸ нити је потребна активациона одлука неког форума. Према чл. 121(5) и ст. 2 преамбуле Резолуције RC/Res.5 амандман ће ступити на снагу за ону државу која га ратификује, и то годину дана након депоновања њеног инструмента о ратификацији. Поред тога, ст. 2 преамбуле Резолуције RC/Res.5 експлицитно каже да ће тај амандман важити само за оне државе уговорнице Статута које га ратификују, додајући да МКС неће имати надлежност за новоуведене ратне злочине у односу на стране уговорнице Статута које не ратификују амандман, као ни у односу на државе неугговорнице. Оваква одредба, за разлику од амандмана о агресији, јасно одређује круг држава за које амандман на чл. 8 важи.

53 Елементи злочина, чл. 8(2) (е) (хv), пара. 4.

54 Official Records, RC/11, Resolution RC/Res.5, Amendments to article 8 of the Rome Statute, para. 7.

55 Елементи злочина, чл. 8(2) (е) (хv), пара. 3

56 О недоумицама које носи ово ограничење видети: Amal Alamuddin-Philippa Webb: op. cit., pp. 1233-1236.

57 Можда је одлука радне групе која се бавила амандманима везаним за употребу оружја чак утицала на касније опредељење Радне групе за злочин агресије.

58 Да би амандман о агресији ступио на снагу неопходно је да га ратификује 30 држава.

На крају, треба рећи да је значај амандмана на чл. 8 симболичне природе и да не треба очекивати да ће он довести до значајнијег кривичног кажњавања. До сада нико није одговарао за употребу поменутих средстава у оружаним сукобима. Чак ће неко можда иронично рећи да су државе уговорнице успеле да забране нека архаична оружја, а нису се бавиле много опаснијим оружјима чија је употреба много реалнија, попут антиперсоналних мина, касетне муниције, осиромашеног уранијума и нуклеарног оружја.⁵⁹

2.2. Члан 124 Статута

Чл. 124 даје могућност државама да приликом ратификације Римског статута посебном изјавом искључе надлежност МКС за ратне злочине извршене од стране њихових држављана или на њиховој територији (*opt-out* клаузула). Међутим, сам Статут је временски ограничио такво сужавања надлежности, одредивши да оно може трајати најдуже седам година након ступања Статута на снагу за дотичну државу. С друге стране, и држава која је прихватила ту могућност не мора чекати истек седмогодишњег периода, већ дату изјаву може повући у било које време. Оваква одредба је унета у Статут како би се, на неки начин, ублажила експлицитна забрана стављања резерви (чл. 120). Допуштањем ограниченог оптирања желео се привући што већи број држава да ратификују Статут. У досадашњем периоду само су Колумбија⁶⁰ и Француска⁶¹ искористиле могућност из чл. 124 и искључиле надлежност МКС за ратне злочине.

Свесне његових недостатака, државе су у самом члану 124 предвиделе да ће он аутоматски бити предмет пажње прве ревизионе конференције.⁶² Међутим, та одредба једино обезбеђује да овај члан буде размотрен, али не обавезује и да конференција оствари неки резултат на том плану.⁶³

На осмом заседању Скупштине држава уговорница било је различитих предлога поводом чл. 124 Статута. Неке делегације су тежиле да тај члан остане у непромењеном облику. Наводиле су да он омогућава масовнију ратификацију Римског статута, што ће допринети његовој универзалности. Чињеница да су дату могућност користиле само две земље, никако не значи да она у будућности неће бити чешће коришћена.⁶⁴ Друга група држава се залагала за брисање чл. 124 и онемогућавање даљег искључења ратних злочина из надлежности

59 William A. Schabas: The Kampala Review Conference: A Brief Assessment, <http://humanrightsdoctorate.blogspot.com/2010/06/kampala-review-conference-brief.html>, 01. 11. 2011.

60 Седмогодишњи период за ову државу је истекао 31. октобра 2009. године.

61 Француска је 13. августа 2008. године повукла дату изјаву, чиме је за скоро годину дана скратила дејство своје првобитне изјаве.

62 То је једини случај где Римски статут предвиђа да ће нека његова одредба бити предмет обавезног разматрања на првој ревизионој конференцији.

63 Rogers S. Clark: *op. cit.*, p. 691.

64 Official Records, ICC-ASP/8/20, Anex II, para. 7.

Суда. Оне су то поткрепиле следећим аргументима: а) чл. 124 представља „прелазну одредбу“ која је историјске природе; б) ретка употреба говори о његовој бескорисности; в) он омогућава делимично искључење надлежности Суда, што је супротно чл. 120 Статута, који забрањује стављање резерви; д) чл. 124 је креиран у специфичном историјском тренутку како би се омогућило усвајање Статута, а сада такве посебне околности више не постоје.⁶⁵ Као средње решење, предложена је измена чл. 124 тако што би се одредио временски оквир у којем ће он још важити, а након истека тог периода, члан 124 би аутоматски престао да се примењује.⁶⁶

Имајући у виду различите ставове држава, Радна група за остале амандмане је предложила да чл. 124 остане у непромењеном облику.⁶⁷ На пленарном заседању конференције прихваћен је тај предлог, тако да ће будуће уговорнице Статута и даље имати могућност да искључе надлежност МКС за ратне злочине. Као уступак државама које су се залагале за брисање (измену) чл. 124, предвиђено је да он обавезно буде предмет разматрања на 14. заседању Скупштине држава уговорница, које ће бити одржано 2015. године.⁶⁸

Многе невладине организације присутне на конференцији биле су незадовољне задржавањем чл. 124,⁶⁹ а најдаље је у томе отишао представник *Amnesty International*, који је тај члан назвао „дозволом за убијање“.⁷⁰

III ОЦЕНА ДОСАДАШЊЕГ РАДА МЕЂУНАРОДНОГ КРИВИЧНОГ СУДА

Поред усвајања амандмана на Римски статут, конференција у Кампали је имала још један важан задатак - да оцени дотадашњи рад Суда и укаже на проблеме у његовом функционисању (енг. *stocktaking*). У том циљу, на конференцији су разматрана четири важна питања: а) начело комплементарности б); утицај система створеног Римским статутом на жртве и заједнице погођене злочинима; в) сарадњу држава уговорница са МКС и међусобну сарадњу уговорница; и г) однос између мира и међународне кривичне правде. Приликом расправе о овим питањима није оцењиван само рад Суда, већ читав систем МКС, који укључује и државе уговорнице, Уједињене нације и цивилно друштво.⁷¹

65 Ibid., para. 9.

66 Ibid., para. 8.

67 Official Records, RC/11, Annex IV, Report of the Working Group on other amendments, para. 11.

68 Official Records, RC/11, Resolution RC/Res.4, Article 124.

69 Hans-Peter Kaul: op. cit., p. 662.

70 Laura Marschner-Isabelle Olma: op. cit., p. 534.

71 Hans-Peter Kaul: op. cit., p. 653.

Као резултат дискусије вођене на бројним панелима и округлим столовима, конференција је усвојила резолуције о комплементарности⁷² и заштити жртава,⁷³ као и декларацију која се тиче сарадње,⁷⁴ док у погледу међузависности мира и правде није усвојен ни један документ.

Из листе тема које су разматране може се видети да пажња није била фокусирана на чисто правне проблеме у раду Суда, већ на питања, која поред правне, укључују и неку другу проблематику (политичку, економску, социолошку). С обзиром да се рад по овим питањима одвијао у форми округлих столова и панела, експерти су у већој мери дошли до изражаја.

Према Римском статуту, примарну надлежност за суђење починиоцима кривичних дела из чл. 5 Статута имају национални судови. МКС делује тек уколико домаћи судови нису у стању или не желе да суде за та кривична дела, што његову надлежност чини комплементарном у односу на надлежност националних судови. Дискусија на конференцији је нарочито указала на потребу побољшања националних капацитета како би саме државе могле судити, што је означавано термином „позитивна комплементарност“.⁷⁵ У резолуцији усвојеној поводом овог питања је истакнуто да главна одговорност за кажњавање починилаца тешких злочина лежи на државама уговорницама. Поред тога, резолуција позива Суд, државе уговорнице, међународне организације и невладине организације да пруже помоћ како би се ојачали национални капацитети за суђење починиоцима злочина прописаних Статутом.⁷⁶

Резолуција која се односи на заштиту жртава и заједница погођених злочинима подсећа да поштовање права жртва представља суштинску компоненту правде, при чему се нарочито мора водити рачуна о: а) једнаком и ефикасном приступу правосуђу; б) заштити и подршци; в) адекватној и брзој надокнади штете за претрпљене повреде; и, г) приступу релевантним информацијама о злочинима и расположивим правним механизмима.⁷⁷ Државе се подстичу да права жртава предвиђена Римским статутом унесу у своје национално законодавство. Резолуција позива државе, међународне организације, компаније, појединце и друге ентитете да својим доприносима

---

72 Official Records, RC/11, Resolution RC/Res.1, Complementarity.

73 Official Records, RC/11, Resolution RC/Res.2, The impact of the Rome Statute system on victims and affected communities.

74 Official Records, RC/11, Declaration RC/Decl.2, Declaration on cooperation.

75 О томе више видети: Morten Bergsmo-Olympia Bekou-Annika Jones: Complementarity After Kampala: Capacity Building and the ICC's Legal Tools, Goettingen Journal of International Law, vol. 2, no. 2, 2010, pp. 791-811.

76 Official Records, RC/11, Resolution RC/Res.1, Complementarity.

77 Official Records, RC/11, Resolution RC/Res.2, The impact of the Rome Statute system on victims and affected communities.

омогуће Фонду за заштиту жртава⁷⁸ остваривање његових функција. Осим тога, од влада, заједница и невладиних организација се тражи да друштво учине осетљивим на потребе жртава, нарочито оних које су биле изложене сексуалном насиљу, као и да укажу на важност избегавања стигматизације и маргинализације таквих особа.

Успех МКС зависи од његове сарадње са државама уговорницама. Ова вертикална сарадња је *conditio sine qua non* за остварење међународне кривичне правде. Декларација о сарадњи признаје да најосетљивији, али и најважнији, сегмент вертикалне сарадње представља хапшење и изручење особа по захтеву Суда.⁷⁹ Током дискусије на конференцији је указано да сарадњу држава са Судом некада онемогућава или успорава одсуство адекватне националне легислативе. Као могући начин за отклањање тог проблема предложено је закључивање билатералних споразума између држава и МКС. Поред тога, државе се подстичу да размене искуства која су имала у ранијој сарадњи са Судом. У области сарадње усвојена је и посебна резолуција која позива државе да прихвате лица осуђена од стране МКС и омогуће издржавање затворске казне на њиховој територији.⁸⁰

Државе нису успеле да на крају расправе о односу мира и правде усвоје резолуцију нити декларацију, што и није изненеђујуће, с обзиром на комплексност и контроверзност тог проблема.⁸¹ Ипак, усвојен је резиме дискусија из кога се могу видети основни ставови дискусаната.⁸² Преовлађујући је став да мир и правду не треба посматрати као опречне категорије, већ као категорије које једна другу допуњују. Дискусанти су се сложили да је правда често жртвована ради постизања мира, пошто је починиоцима злочина давана амнестија као уступак за окончање непријатељстава. Сви су се сагласили да оснивање МКС умањује могућност ценкања правдом током преговора о постизању мира. Међутим, чл. 16 Римског статута и даље оставља такву могућност, али не појединцима или државама већ Савету безбедности УН.

IV ЗАКЉУЧАК

Усвојени амандмани о агресији свакако представљају побољшање Римског статута, али им се могу упутити и значајне замерке. Захваљујући њима, међународно право је добило прву уговорну дефиницију агресије. Међутим, уношењем стандарда „очигледности“, МКС је онемогућен да кажњава за неке акте који према чл. 2(4) Повеље УН представљају агресију. Због увођења

78 Стварање овог фонда предвиђено је чл. 79 Статута.

79 Official Records, RC/11, Declaration RC/Decl.2, Declaration on cooperation.

80 Official Records, RC/11, Resolution RC/Res.3, Strengthening the enforcement of sentences.

81 Hans-Peter Kaul: op. cit., p. 660.

82 Official Records, RC/11, Annex V(b), Stocktaking of international criminal justice - Moderator's Summary.

поменутог стандарда, МКС ће се бавити само јасним случајевима агресије, који су готово ишчезли, а неће моћи да спроводи кривично гоњење у многим случајевима употребе силе чија је правна основа врло спорна (хуманитарна интервенција, превентивни рат и слично). Код утврђивања надлежности Суда очекивало се више, макар од држава које немају агресорске намере. Чл. 15*bis* одступа од општег правила из чл. 12 Статута, искључујући из надлежности Суда акте агресије извршене од стране неуговорница, чак и када се као жртва појављује држава уговорница. Таквом одредбом задовољене су државе које нису уговорнице Статута, а занемарени су интереси уговорница. Значајне замерке се морају упутити усвојеним правилима која се односе на правни домаћај амандмана у односу на државе уговорнице. Када се та правила тумаче заједно са релевантним правилима Статута, тешко је доћи до правно неоспоривог одговора над којим све уговорницама МКС има надлежност за злочин агресије. Када је у питању однос МКС и Савета безбедности, може се рећи да амандмани садрже задовољавајућа решења, уз напомену да и у погледу злочина агресије важи лимитирајућа одредба из чл. 16 Статута која представља недопустиво мешање политике у право, допуштајући Савету безбедности да без ограничења одлаже истрагу или кривично гоњење.

Иако се односе на оружја чији је практичан значај миноран, измене чл. 8 Статута представљају одређени допринос постепеном брисању разлика између права које се примењује у међународним и немеђународним оружаним сукобима. У будућности треба настојати да тај члан буде проширен новим инкриминацијама употребе забрањених средстава и метода борбе како у међународним, тако и у немеђународним оружаним сукобима. Што се тиче чл. 124, није постигнута сагласност око његовог укидања, у нади да ће могућност оптирања садржана у њему учинити Статут прихватљивим за још неке државе.

Doc. Nebojša Raičević, LL.D.
Assistant Professor,
Faculty of Law, University of Niš

***The First Review Conference of
The International Criminal Court Statute***

Summary

The First Review Conference of the International Criminal Court Statute was held in Kampala in 2010. The Conference participants discussed the amendments to the Rome Statute and evaluated the operation of the International Criminal Court in the previous period. They adopted the amendments on aggression and on expanding the list of war crimes in non-international armed conflicts but they refused to accept the amendment proposing changes to Article 124. As for the operation of the International Criminal Court, this Conference identified the major problems this judicial institution had been facing and proposed appropriate measures to overcome these problems.

Key words: *Rome Statute, International Criminal Court, Review Conference in Kampala, aggression, Articles 8 and 124 of Rome Statute.*

